

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 29 marca 2013 r. skierowanym przeciwko (...) S.A. z siedzibą w L. powód G. H. wniósł o nakazanie pozwanemu (...) S.A. z siedzibą w L., aby usunęła urządzenia energetyczne w postaci stacji słupowej transformatorowej, dwóch odcinków linii napowietrznej SN wraz z utrzymującymi ją słupami, zajmującymi łączną powierzchnię 194 m², które znajdują się na nieruchomości oznaczonej numerem geodezyjnym (...) położonej we wsi B., gmina N., województwo (...), dla której Sąd Rejonowy IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą o numerze KW (...) i wydała powodowi grunt zajęty przez urządzenia energetyczne, w terminie 3 miesięcy od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, stanowiącej własność powoda, a także zasądzenie zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu swego pisma wskazał, że jest właścicielem nieruchomości oznaczonej numerem geodezyjnym (...) położonej we wsi B., gmina N., województwo (...), dla której Sąd Rejonowy IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą o numerze KW (...), którą nabył na podstawie umowy darowizny z dnia 08.07.1999 r. Rep. A Numer (...). W sprawie rozpoznawanej przez Sąd Rejonowy w B. dotyczącej wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości należącej do powoda został przeprowadzony dowód z opinii biegłego geodety T. J., z której wynika, że na nieruchomości powoda przebiegają dwa odcinki linii SN o łącznej długości 167 m wraz ze słupami oraz stacja transformatorowa. Łączna powierzchnia gruntu zajęta przez te urządzenia wynosi 194 m². Według rozstrzygnięcia tego Sądu, termin zasiedzenia jeszcze nie upłynął. Według powoda, urządzenia energetyczne zostały posadowione bez wymaganego tytułu prawnego., a ponadto pozwanemu nie przysługuje służebność (w tym nabyta w drodze zasiedzenia). Takie posadowienie powoduje, że powód nie może korzystać ze swojej działki zgodnie ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem. Powoduje to nieuzasadnione obciążenie nieruchomości oraz ograniczenie prawa własności, zwłaszcza zamierzenia inwestycyjne powoda. Zdaniem powoda, nie bez znaczenia pozostaje też konieczność zachowania wymaganych prawem zabezpieczeń ze względu na pas ochrony linii energetycznych. W sprawie doszło do naruszenia stanu niezakłóconego władztwa nad rzeczą, dlatego też uzasadnione jest wyeliminowanie władztwa podmiotu nieuprawnionego – pozwanego, które doprowadzi do przywrócenia stanu zgodnego z prawem.

W odpowiedzi na pozew z dnia 10 czerwca 2013 r. (k. 73-76) pełnomocnik pozwanej wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie na rzecz pozwanego kosztów procesu. W uzasadnieniu wskazał, że powództwo nie zasługuje na uwzględnienie, gdyż urządzenia znajdujące się na nieruchomości powoda zostały posadowione legalnie w latach osiemdziesiątych, zgodnie z ówczesnie obowiązującymi przepisami. Jednocześnie podniósł, że żądanie powoda jest sprzeczne z art. 5 k.c., tj. stanowi nadużycie prawa podmiotowego. Linia przebiegająca przez działkę powoda zasila bowiem w energię elektryczną znaczną część mieszkańców tamtejszych rejonów. Usunięcie tych linii spowodowałoby utrudnienia w odbiorze energii po stronie mieszkańców, a więc i niepowetowaną szkodę. Wskazał przy tym przybliżone koszty takiej inwestycji – 1km linii SN – około 50 tysięcy złotych, stacji napowietrznej – około 20 tysięcy złotych, 1 km linii nN – około 70 tysięcy złotych. Koszty te z uwagi na ich wysokość w ostatecznym rozrachunku obciążąłyby wszystkich innych odbiorców. Ponadto zdaniem pozwanej spółki, korzysta ona z nieruchomości powoda w zakresie przysługującego jej prawa służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu, które nabyła w drodze zasiedzenia z dniem 25 kwietnia 2008 r. Na te okoliczności przedstawiła odpowiednią argumentację prawną popartą orzecznictwem sądowym. Wskazała, że urządzenia zostały wybudowane podczas modernizacji na podstawie decyzji z dnia 23 lutego 1987 r. nr (...) oraz odpisu uzgodnień Urzędu Gminy N. na przebieg trasy linii SN i Nn i przekazanie na majątek poprzednika prawnego pozwanej do korzystania zgodnie z protokołem odbioru i protokołami PT z dnia 25 kwietnia 1988 r. Ostatecznie strona pozwana podkreśliła, że korzysta z nieruchomości powoda na podstawie zgód właścicieli na posadowienie i istnienie urządzeń na ich działkach. Dowodem na to pozostaje odpis uzgodnień z dnia 14 listopada 1986 r. dokonany przez Gminę N. stanowiący podstawę przebudowy urządzeń w 1988 r., z którego wynika, iż w trakcie postępowania administracyjnego właściciele byli informowani o planowanych inwestycjach i nie zgłaszali żadnych zastrzeżeń co do trasy i posadowienia urządzeń elektroenergetycznych, a więc per facta concludenta wyrazili zgodę na ich budowę i korzystanie z nich w przyszłości.

Strony podtrzymały następnie swoje stanowiska w pismach procesowych odpowiednio z dnia 04 września 2013 r. (k. 178-181) oraz z dnia 12 września 2013 r. (k. 191).

Postanowieniem z dnia 04 listopada 2013 r. Sąd Rejonowy w Sokółce zawiesił postępowanie w sprawie z uwagi na to, że rozstrzygnięcie sprawy zależy od wyniku postępowania w sprawie INs (...), tj. od sprawy w przedmiocie wniosku o stwierdzenie zasiedzenia służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu.

Postanowieniem z dnia 23 maja 2016 r. postępowanie w sprawie zostało podjęte (k. 276).

Strony podtrzymały następnie swoje stanowiska na rozprawie w dniu 05 września 2016 r. oraz strona pozwana w piśmie procesowym z dnia 13 czerwca 2016 r. (k. 284-285).

Sąd ustalił i zważył, co następuje:

W latach 80-tych została przeprowadzona modernizacja urządzeń elektroenergetycznych w obrębie wsi B. i N., w trakcie której wybudowane zostały na podstawie decyzji z dnia 23 lutego 1987 r. nr (...) oraz odpisu uzgodnień Urzędu Gminy N. na przebieg trasy linii SN i Nn na nieruchomości stanowiącej własność S. i T. małżonków H. dwa odcinki linii SN o łącznej długości 167 m wraz ze słupami oraz stacja transformatorowa (...). Wskazywana decyzja została wydana zgodnie z przepisami art. 21 i 29 obowiązującej wówczas ustawy Prawo budowlane i zatwierdzała ona plan realizacyjny budowy i przebudowy urządzeń elektroenergetycznych we wsiach B., B., i P. w gminie N., jednocześnie udzielała pozwolenie na budowę i przebudowę urządzeń energetycznych w tych miejscowościach.

Następnie urządzenia te zostały przekazane na majątek Przedsiębiorstwa Państwowego Zakład (...) do korzystania zgodnie z protokołem odbioru i protokołami PT z dnia 25 kwietnia 1988 r. Inwestycja była prowadzona na podstawie projektu modernizacji urządzeń elektroenergetycznych, opracowanego przez Zakład (...) w B. na zlecenie inwestora - Urzędu Wojewódzkiego w B..

Zarówno stacja transformatorowa, jak i linie energetyczne znajdujące się na działkach obecnie stanowiących własność powoda, od chwili ich oddania do eksploatacji są wykorzystywane do celów przesyłania energii. Korzystanie przez pozwanego i jego poprzedników prawnych z tych urządzeń nigdy nie doznawało przeszkód ze strony powoda i poprzednich właścicieli nieruchomości. W ramach eksploatacji stacji oraz linii pracownicy pozwanego dokonywali okresowych przeglądów i niezbędnych napraw urządzeń.

Na mocy Zarządzenia z dnia 9 lipca 1993 r. o numerze (...), wydanego przez Ministra Przemysłu i Handlu, Przedsiębiorstwo Państwowe Zakład (...) z dniem 12 lipca 1993 r. został przekształcony w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa pod nazwą Zakład (...) Spółka Akcyjna, która jednocześnie wstąpiła w prawa i obowiązki przekształconego przedsiębiorstwa. Dnia 30 czerwca 2007 r. Zakład (...) Spółka Akcyjna działając jako Zgromadzenie Wspólników Spółki (...) dokonała czynności podwyższenia kapitału zakładowego Spółki (...) o kwotę 1.892.070.000,00 zł. Zakład (...) Sp. z o.o. na podstawie postanowienia Sądu Rejonowego w B. z dnia 11 września 2008 r. zmieniło nazwę na (...) Sp. z o.o.". Natomiast dnia 31 sierpnia 2010 r. (...) Sp. z o.o. uległa połączeniu przez przejęcie, tj. przeniesienie całego majątku spółki przejmowanej - (...) Sp. z o.o. z siedzibą w B. na spółkę przejmującą - (...) S.A. z siedzibą w L..

Aktem notarialnym z dnia 08 lipca 1999 r. S. i T. małżonkowie H. przekazali na rzecz swojego syna G. H. - na mocy umowy darowizny - prawo własności działek, zabudowanych domem mieszkalnym, oborą, stodołą, garażem, spichlerzem i dwiema piwnicami, oznaczonych numerami geodezyjnymi (...) o łącznej powierzchni 1,13 ha, położonych w N. i B.. Dla przedmiotowych nieruchomości prowadzona jest przez Sąd Rejonowy w Sokółce IV Wydział Ksiąg Wieczystych księga wieczysta o numerze (...).

Postanowieniem z dnia 19 maja 2016 r., wydanym w sprawie IVCSK(...), Sąd Najwyższy oddalił skargę kasacyjną (...) S.A. w L. od postanowienia Sądu Okręgowego w B. w sprawie IICa (...) oddalającego wniosek o stwierdzenie zasiedzenia służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu (k. 305-309).

Podany wyżej stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o następujące dowody: niekwestionowane twierdzenia powoda (k. 168), zeznania świadków J. K. (k. 170), W. B. (k. 169), K. S. (k. 301), opinii biegłego z zakresu szacowania nieruchomości W. H. (k. 40-54), wyjaśnienia biegłego z zakresu geodezji T. J. (k. 209), dokumentów z akt sprawy XIC (...) Sądu Rejonowego w B., zwłaszcza opinii biegłego z zakresu geodezji T. J., wyroku z dnia 24 stycznia 2012 r., dokumentów załączonych do pism procesowych, w tym akt księgi wieczystej BI1S/(...) Sądu Rejonowego w Sokółce (7-16), odpisu z KRS (k. 78-83), pisma z dnia 31 stycznia 2011 r. (k. 84), projektu modernizacji urządzeń elektroenergetycznych (k. 85-95), decyzji z dnia 23.02.2007 r. (k. 96), protokołu i wykazu środków trwałych (k. 97-102), aktów notarialnych (k. 107-132, 145-148), protokołu z wykazem (k. 133-144), postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 2016 r. (k. 305-309).

Powództwo jest niezasadne i podlegało oddaleniu.

Zgodnie z art. 222 § 1 k.c. właściciel może żądać od osoby, która włada faktycznie jego rzeczą, ażeby rzecz została mu wydana, chyba że osobie tej przysługuje skuteczne względem właściciela uprawnienie do władania rzeczą. Stosownie zaś do art. 222 § 2 k.c. przeciwko osobie, która narusza własność w inny sposób aniżeli przez pozbawienie właściciela faktycznego władztwa nad rzeczą, przysługuje właścicielowi roszczenie o przywrócenie stanu zgodnego z prawem i o zaniechanie naruszeń.

Do uwzględnienia żądania osoby występującej z powództwem petytoryjnym, konieczne jest wykazanie przez nią, że jest właścicielem nieruchomości oraz że rzeczą włada osoba nieuprawniona. Uwzględnienie zaś powództwa negatoryjnego wymaga od strony spełnienia następujących przesłanek: naruszenie sfery uprawnień właścicielskich oraz wykazanie że naruszenie to nie doprowadziło do pozbawienia faktycznego władania rzeczą.

Ten drugi prawnorzeczowy środek ochrony własności stanowi roszczenie negatoryjne. Polega ono na tym, że przeciwko osobie, która narusza własność „w inny sposób aniżeli przez pozbawienie właściciela faktycznego władztwa nad rzeczą”, przysługuje właścicielowi roszczenie „o przywrócenie stanu zgodnego z prawem” i „o zaniechanie naruszeń” (art. 222 § 2 k.c.). Zdaniem Sadu, powodowi nie przysługuje jednak wobec pozwanego skuteczne roszczenie z art. 222 § 2 k.c. w pierwszej kolejności ze względu na dyspozycję art. 5 k.c.

Stosownie zaś do art. 5 k.c. nie można czynić ze swego prawa użytku, który by był sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współzycia społecznego. Takie działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony.

Zauważyć jednak należy, iż pozwana spółka, powołując się na naruszenie zasad współzycia społecznego, podniosła zarzut nadużycia prawa podmiotowego przez powoda, lecz nie wskazała bezpośrednio, nadużycie jakich zasad ma miejsce w analizowanym przypadku.

Sąd w pierwszej kolejności zważył, iż przy podejmowaniu oceny o nadużycia prawa żądania nakazania usunięcia urządzeń energetycznych, należy zachować szczególną ostrożność. Skorzystanie przez powoda ze środka ochrony własności nie wyklucza, iż żądanie takie nie może zostać ocenione negatywnie przez pryzmat zasad lub wartości moralnych, powszechnie, społecznie akceptowanych, które jawi się jako nadużycie prawa.

Przenosząc te rozważania na grunt rozpoznawanej sprawy Sąd uznał, że z uwagi na wyjątkowość sytuacji skuteczne roszczenie negatoryjne powodowi nie przysługuje. Jak wynika bowiem z ustalonego w niniejszej sprawie, a zarazem niekwestionowanego przez żadną ze stron stanu faktycznego, wielkość gruntu zajętego przez linię energetyczną wynosi 0,0194 ha, zaś wartość tego gruntu stanowi kwotę jedynie 262,37 zł (opinia biegłego z zakresu szacowania nieruchomości W. H. k. 40-54). Zauważyć należy, że linie energetyczne oraz urządzenia związane z ich eksploatacją stanowią część dużej infrastruktury technicznej przedsiębiorstwa przesyłowego. Każda ich budowa wiąże się z określoną strategią rozwoju firmy, a jednocześnie związaną z tym koniecznością dokonywania planów inwestycyjnych na dużą skalę. W niniejszej sprawie linia energetyczna przebiegająca przez nieruchomość powoda zasila w energię elektryczną wielu mieszkańców tamtych rejonów (co nie było kwestionowane przez stronę powodową). Według

przybliżonych kosztów podanych przez pozwanego, wybudowanie nowych urządzeń energetycznych to koszt dla 1 km linii SN około 50.000,00 zł, linii nN około 70.000,00 zł, zaś stacji napowietrznej około 20.000,00 zł. Należy mieć na uwadze, iż wskazane koszty nie obejmują wydatków związanych z projektowaniem przebiegu nowych instalacji, rozmontowaniem dotychczasowych, a następnie ich usunięciem. Na takie składałyby się nie tylko wydatki związane z czynnościami budowlanymi i transportowymi, ale także i ewentualne naprawienie szkód wywołanych brakiem w dostawach prądu dla innych gospodarstw korzystających z przedmiotowych instalacji w ramach danej infrastruktury. Nakazywanie stronie pozwanej usunięcia urządzeń z nieruchomości powoda, a tym samym poniesienia kosztów (w przybliżeniu) przewyższających ponad 1000-krotnie wartość zajętego gruntu (na poziomie 262,37 zł), już byłoby nie do pogodzenia z klauzulą z art. 5 k.c. i stanowi nadużycie prawa. Koszty przebudowy instalacji ostatecznie obciążąłyby odbiorców korzystających z danych sieci. Nie sposób także uznać, by w zgodności z zasadami współzycia społecznego pozostawało żądanie powoda, jeśli wziąć pod uwagę, że samo posadowienie infrastruktury technicznej na nieruchomości poprzedników prawnych powoda nie nastąpiło nie legalnie, bowiem w oparciu o pozwolenie budowlane wydane postępowaniu administracyjnym prowadzonym przez ówczesny organ administracji. Jakkolwiek strona powodowa może powoływać się na mankamenty tego postępowania, chociażby w postaci nie doręczenia decyzji administracyjnej wszystkim stronom postępowania (w tym poprzednikom prawnym powoda), to jednak ewentualne błędy proceduralne nie obciążają pozwanego. Ponadto dana inwestycja realizowana była w bezpośredniej obecności rodziców powoda, co z kolei mogło ich skłonić do zastosowania odpowiednich środków proceduralnych w ramach postępowania administracyjnego (np. wznowienie postępowania, stwierdzenie nieważności decyzji administracyjnej) umożliwiającą zablokowanie procesu inwestycyjnego. Mając świadomość instalowania na ich działkach nie należących do nich urządzeń, nie tylko takie działania nie zostały podjęte, ale co zrozumiałe instalacje spotkały się raczej z aprobatą właścicieli, na co wskazuje korzystanie przez nich (również i powoda) z posadowionych instalacji energetycznych. Nie bez znaczenia w ocenie Sądu było przy tym, iż powód nie wykazał, aby wybudowane na jego nieruchomości urządzenia w jakikolwiek sposób powodowały ograniczenia zamierzeń inwestycyjnych, obniżenie walorów użytkowych gruntu, czy też jego degradację. Brak wykazania przez powoda uniemożliwienia przez przedsiębiorstwo przesyłowe racjonalnego korzystania z nieruchomości potwierdza nadużycie z jego strony przysługującego mu prawa podmiotowego. Żądanie usunięcia instalacji jest więc sprzeczne ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa oraz zasadami współzycia społecznego. Nie jest bowiem takie żądanie możliwe do zaakceptowania ze względu na ważny interes publiczny i interes społeczny pozostałych odbiorców oraz zasady uczciwego obrotu, pewności obrotu, zasadę dobrych obyczajów związanych z takim działaniem, które nie powoduje obciążenia kosztami obsługi innych użytkowników sieci.

Mając na względzie tak powyższe ustalenia i rozważania Sąd w punkcie I wyroku oddalił powództwo na podstawie przepisu art. 5 k.c.

Jednocześnie jako nie zasadne należy ocenić roszczenie z art. 222 § 2 k.c. również z innej przyczyny. Jak wynika z brzmienia tego przepisu, właścicielowi przysługuje roszczenie o przywrócenie „stanu zgodnego z prawem”. Termin ten był przedmiotem analizy wielu stanowisk nauki prawa i judykatury. Sąd rozpoznający niniejszą sprawę ma jednak na uwadze, iż uwzględnienie powództwa w przedmiotowej sprawie w istocie prowadziłoby do zakwestionowania istniejącej w obrocie decyzji administracyjnej. Wydane w postępowaniu administracyjnym przez powołany do tego organ administracji pozwolenie budowlane stanowi dokument, na mocy którego w istocie zgodnie z prawem została posadowiona infrastruktura należąca do przedsiębiorcy przesyłowego. Pozwolenie takie zostało bowiem wydane w stosunku do konkretnego inwestora na realizację odpowiedniej inwestycji na wyznaczonych nieruchomościach. Jak wskazał, Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 19 maja 2016 r., sygn. akt IV CSK 522/15 (podejmując rozstrzygnięcie przy ocenie analizowanego stanu faktycznego i powołując się na dotychczasowe orzecznictwo (k. 305-309), „badanie kwestii prawidłowości podjęcia decyzji administracyjnych należy do kompetencji właściwych organów administracyjnych i sądów administracyjnych, powołanych do kontroli prawidłowości i legalności decyzji administracyjnych”.

O kosztach procesu Sąd orzekł zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu – na mocy art. 98 k.p.c. Zgodnie z tą zasadą powód jako strona przegrywająca proces w całości winien zwrócić pozwanej koszty niezbędne do celowego

dochodzenia praw. Oddalenie powództwa oznacza, że strona powodowa przegrała sprawę. Na powyższe koszty składa się poniesione przez pozwaną opłata z tytułu pełnomocnictwa w kwocie 17,00 zł oraz koszty zastępstwa procesowego w wysokości 330,00 zł. Te ostatnie ustalono na podstawie § 6 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. 2013, poz. 490 j.t.) w zw. z §21 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. poz. 1804), na poziomie wyższym niż stawka minimalna, uwzględniając poniesiony nakład pracy pełnomocnika, charakter sprawy oraz wkład pracy pełnomocnika w przyczynienie się do jej wyjaśnienia i rozstrzygnięcia.

O nieuiszczonych kosztach sądowych, związanych z przeprowadzeniem dowodu z opinii biegłego, a rzeczywistymi wydatkami z tego tytułu, pokrytymi przez Skarb Państwa orzeczono na podstawie 83 ust. 2 w zw. z art. 113 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 167, poz. 1398 z późn. zm.) – punkt III sentencji wyroku.